

Olen niin onnekas, että mulla on sut

– Lasten, vanhempien ja tukiperheiden kokemuksia tukiperhetoiminnasta

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen
Save the Children

I Aluksi

Pelastakaa Lapset -järjestön lastensuojelutyö perustuu haluun turvata lapsen oikeus perheeseen ja siihen, että lapsen vanhempia tuetaan haastavissa ja vaikeissa elämäntilanteissa riittävän varhaisessa vaiheessa. Eräs lastensuojelutyömme tärkeimpiä ja kysytyimpiä työmuotoja on lasten tukiperhetoiminta.

Tukiperhetoiminnan avulla tuetaan lasta ja perhettä silloin, kun perheen omat voimavarat ovat vähissä. Tukiperhetoimintaa toteutetaan sekä ehkäisevänä lastensuojeluna että lastensuojelun avohuollon tukitoimena, jolloin tukiperhetoiminta on osa lapsen lastensuojelun asiakkuutta ja tukea.

Suuri osa toimintaan mukaan hakeutuvista lapsiperheistä on yhden vanhemman perheitä. Yleensä heidän arjen tukiverkostonsa on vähäinen tai puuttuu kokonaan. Tukiperhettä hakevissa perheissä voi olla myös mielenterveys- tai päihdepulmia tai muita lasten elämää vaikeuttavia tekijöitä. Tukiperheet taas ovat tavallisia ihmisiä tai perheitä, joilla on aikaa ja voimavaroja tulla mukaan arvokkaaseen vapaaehtoistoimintaan. Tukiperheitä motivoi halu auttaa ja tukea lapsiperheitä sekä viettää aikaa lasten kanssa.

Pelastakaa Lasten tukiperhetoimintaa toteutetaan viidessä aluetoimistossa eri puolilla Suomea. Tukiperhetyötä tekevien sosiaalityöntekijöidemme kokemuksen mukaan säännöllinen ja toistuva tuki vapaaehtoiselta tukiperheeltä, jolla on aikaa ja voimavaroja panostaa lapsen hyvinvointiin, on auttanut monia lapsiperheitä jaksamaan arjessaan.

Pelastakaa Lapset on toteuttanut tukiperhetoimintaa 1990-luvulta lähtien. Kysyntä ja tarve toiminnalle ovat lisääntyneet jatkuvasti, ja sekä tukiperheissä käyvien lasten että tukiperheiden määrä on kasvanut tasaisesti vuosittain. Vuonna 2012 järjestön tukiperhetoiminnan piirissä toimi yhteensä 623 vapaaehtoista tukiperhettä, joissa vieraili kuukausittain 869 lasta. Suuri haaste on se, että samaan aikaan lähes 900 lasta odotti tukiperhettä itselleen.

Tukiperhetoimintaa on toteutettu pääosin lastensuojelun avohuollon tuen muotona. Pyrimme kuitenkin laajentamaan toimintaa varhaisemman, niin sanotun ehkäisevän tuen vaiheeseen, kun lapsella ja perheellä ei vielä ole lastensuojelun asiakkuutta vaativaa tuen tarvetta.

Tämän käsillä olevan raportin avulla haluamme tuoda näkyväksi niin lasten, vanhempien kuin tukiperheidenkin kokemuksia tukiperhetoiminnasta; sen merkityksestä, iloista ja suruista sekä haasteista. Raportti on koottu vuonna 2012 toteutetun kyselyn pohjalta. Saatekirje ja ohje kyselyyn vastaamiseksi lähetettiin noin 600:lle tukiperheessä käyvän lapsen vanhemmalle ja lapselle sekä noin 580

tukiperheelle. Vastaukset kerättiin verkkokyselynä Pelastakaa Lasten verkkosivuilla joulukuussa 2012. Määräaikaan mennessä kyselyyn vastasi 49 lasta, 53 vanhempaa sekä 112 tukiperhettä. Raportti sisältää paljon suoria lainauksia. Vastauksia on jonkin verran muokattu silloin, kun se on katsottu tarpeelliseksi vastaajan tunnistamisen estämiseksi.

Toiminnassa mukana olevien lasten ja perheiden kokemukset toiminnasta ovat erittäin arvokkaita toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arvioimiseksi ja osoittamiseksi sekä toiminnan kehittämiseksi. Vastaava valtakunnallinen kysely toteutettiin vuonna 2007. Kyselyn tuloksena syntynyt raportti *Tukiperhetoiminta – jaettu kokemus yhteisistä hetkistä, tuesta ja lapsen ilosta* on luettavissa Pelastakaa Lasten verkkosivuilla osoitteessa www.pelastakaaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/tukiperhetoiminta/tukiperheeksi-hakeminen/.

Vuonna 2007 toteutetun kyselyn ja nyt käsillä olevan kyselyn vastauksista välittyy, että lapset ja heidän vanhempansa kokevat tukiperhetoiminnan arvokkaana ja tarpeellisenä tukimuotona. Perheet näkevät lapsen tukiperheessä viettämien viikonloppujen tarjoamat hengähdystauot erittäin merkityksellisiksi ja joskus jopa ratkaiseviksi perheen hyvinvoinnin kannalta. Myös tukiperheet kokevat saavansa toiminnasta ainutlaatuisia kokemuksia ja merkityksen vapaaehtoistoiminnalleen.

Toiminnan keskiössä ovat tietysti lapset, joiden elämässä tukiperheviikonlopuilla on selvästi tärkeä paikkansa. Yhdessä puuhailu ja ajan viettäminen tukiperheen kanssa antavat arjessa kantavia elämyksiä. Parhaimmillaan yhdessäolon hetkien merkitys voi kiteytyä erään lapsen kuvaamalla tavalla: "tunnen olevani tärkeä".

Haluamme kiittää sydämellisesti kaikkia teitä lapsia, vanhempia ja tukiperheitä, jotka osallistuitte tähän kyselyyn ja annoitte meille arvokasta ja tärkeää palautetta työstämme!

Helsingissä 25.1.2013

Paula Marjomaa
kehittämispäällikkö

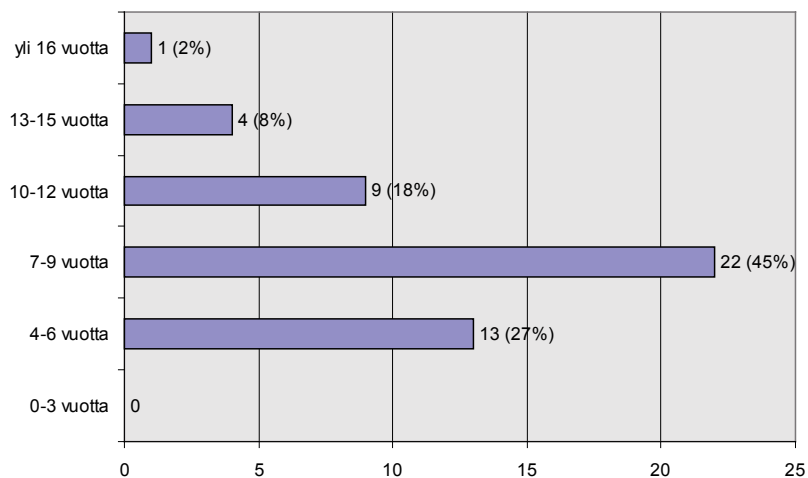
Mirka Räisänen
opiskelijaharjoittelija

2 ”Tunnen olevani tärkeä” – lasten kokemuksia tukiperheestä

Raportin pohjana olevaan kyselyyn vastasi 49 tukiperheessä käyvää lasta. Poikia ja tyttöjä oli lähes yhtä paljon: 53 % vastaajista oli poikia ja 47 % tyttöjä. Valtaosa lapsista oli 4-9-vuotiaita. Tätä nuorempia ei kyselyyn vastanneissa ollut lainkaan, ja yli 13-vuotiaitakin oli vain muutama.

Kyselyn saatekirjeessä aikuista pyydettiin tarpeen tullen auttamaan lasta lomakkeen täyttämisessä. Pääosa varsin pienemmistä lapsista (77 %) vastasi kyselyyn joko vanhemman tai tukiperheen kanssa.

Kyselyyn osallistuneiden lasten ikäjakauma (49 lasta)

”Mä kaipaen ja muistelen tukiperhettäkin”

Tukiperheessä käydään mielellään. Avoimissa vastauksissaan lapset kertovat tarkemmin, miksi he kokevat tukiperheviikonloput tosi kivoiksi, ihan mukaviksi, tavallisiksi tai tylsiksi. Mukavia viikonlopuista tekee ennen kaikkea se, että tarjolla on lapsi- ja aikuisseuraa, yhdessäoloa sekä kaikenlaista tekemistä. Myös eläinystävät ovat lapsille tärkeitä, samoin kuin herkuttelu sekä mahdollisuus leikkiä tukiperheen leluilla ja peleillä.

- ✗ Viikonloput tukiperheessä ovat kivoja juuri siksi, kun siellä tehdään kaikkea. Siellä ei ole ikinä tylsää. Ja sitten siellä on kavereita ainaski kaksi. Sitten on kaksi kissaa ja siellä on kaksi vanhempaa. Toinen vahtii kahta muuta lasta, niin saa sanoa, että saanko viettää sun kanssa aikaa. Aika on sellainen, että saa auttaa pyykin viemisessä narulle, katotaan lehteä yhdessä tai katetaan pöytää tai katetaan tv:tä.
- ✗ Koska siellä saa leikkiä ja pelata, tylsä kun äiti ei oo mukana ja on vähän ikävä. Sitten kun mä tuun pois mä toivon että me mennään nopeesti uudestaan. Mä kaipaen ja muistelen tukiperhettäkin.

Joka viikonloppu ei kuitenkaan ole yhtä mukavaa – ja myös tukiperheessä voi välillä olla tylsää. Varsinaisista ikävistä kokemuksista lapset kertovat kuitenkin hyvin vähän. Esiin nousevat lähinnä yökyläilyn jännittäminen, ajoittain iskevä koti-ikävä, pitkä ajomatka ja puuduttava autossa istuminen sekä esimerkiksi ruokailutottumusten erilaisuus. Eräs lapsi kertoo kokevansa hänelle tukiperheessä uskotun velvollisuuden, koiran ulkoiluttamisen, työlääksi. Muutama lapsi mainitsee viikonloppujen olevan hyvin samankaltaisia kerrasta toiseen.

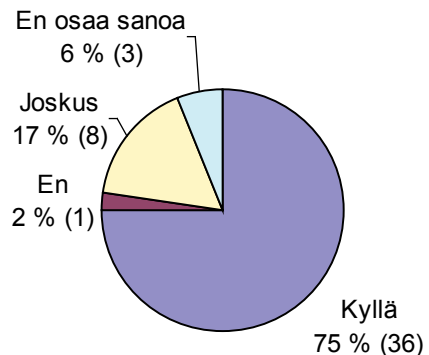
- ✗ Tylsää koska aina ei käydä ees ulkona.
- ✗ Ei ole tapahtunut mitään uutta pitkään aikaan.
- ✗ Siellä aina tehdään yleensä samoja juttuja.
- ✗ On aina semmosta ruokaa mistä mä en tykkää, paitsi aamupala.

Yksi lapsi kertoo, ettei hän käy tukiperheessään mielellään, koska perheessä ”käy toisesta perheestä poika, joka kiusaa”. Tämänkaltaisten kokemusten välttämiseksi on tärkeää, että lapsia kuullaan ja että heidän kokemuksensa välittyvät vanhemmille ja tukiperheille sekä Pelastakaa Lasten työntekijöille.

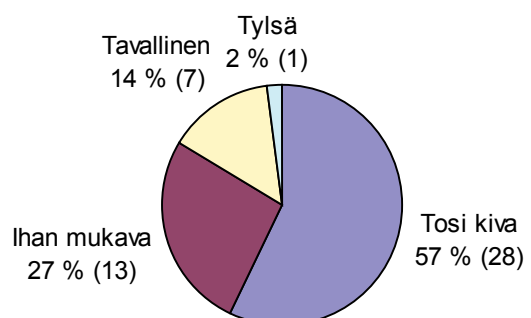
Se on tosi kiva tukiperhe, siellä on viis ihmistä yhteensä ja Matias on hamsteri.

Käytkö mielelläsi tukiperheessä? (48 lasta)

Millainen on viikonloppusi tukiperheessä? (49 lasta)

”Ne on kivoja ja lohduttaa”

Kun lapsia pyydetään kuvailemaan tukiperhettään omin sanoin, käyttävät he yleisimmin adjektiveja mukava ja kiva. Tukiperheet näyttäytyvät lasten kuvauksissa ihan tavallisina perheinä, joista osa on suuria ja monilapsisia, osa lapsettomia tai vanhempien pariskuntien isännöimiä ”mummoloita”.

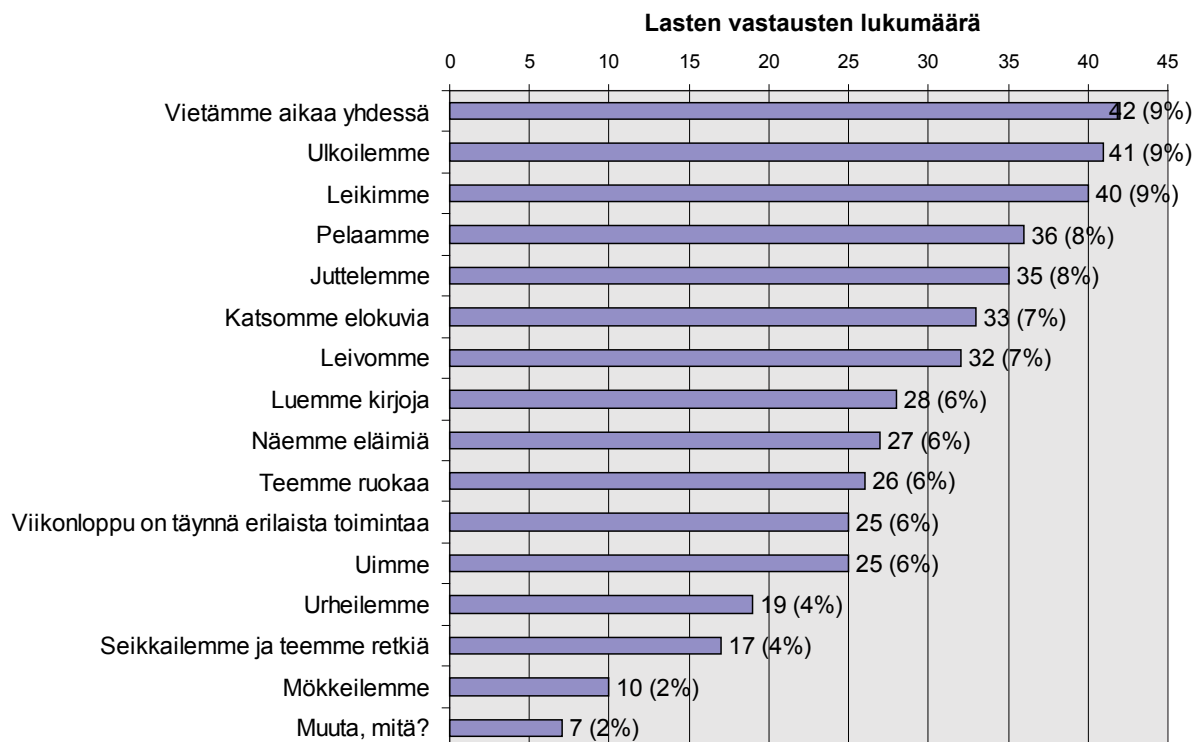
- x Kiva, ihana, mukava. Äiti, isä ja kaksi lasta (tyttö ja poika)
- x Ihan semmone hauska maalla asuva
- x Hyvä ja semmonen luotettava. Ja se on mainio. Ne on kivoja ja lohduttaa.
- x Hyvä. Siellä on lapsi jonka kanssa leikkiä. Siellä voi pelata melkein aina lautapelejä ja Wiitä joskus.

- x Siellä ei ole muita lapsia kuin minä.
- x Hassu. Hyvää ruokaa.
- x Tukiperheessä on liian paljon sääntöjä, se on ärsyttävää., mutta on siinä myös hyviä puolia, käymme paljon tapahtumissa.

Kotieläimet ovat monelle lapselle erottamattoman tärkeä osa tukiperhettä.

- x Siellä on äiti ja isi ja kaksi kaveria, iso talo ja kissoja joita saa hoitaa
- x Siellä on hevosia, ja on kivaa päästä ratsastamaan, koska kotioloissa se ei ole mahdollista. :)

Mitä yleensä teette, kun käyt tukiperheessä?

”Ja nukutaan tietenkin yöunet, tsih”

Tukiperheviikonloput täyttyvät monenlaisesta tekemisestä. Tukiperheen kanssa vietetään aikaa, ulkoillaan, leikitään ja pelataan, katsellaan elokuvia, jutellaan, luetaan kirjoja, leivotaan, laitetaan ruokaa sekä touhutaan eläinten kanssa. Ohi valmiiksi tarjottujen vaihtoehtojen yksittäisiä mainintoja saivat pyhäkoulussa ja elokuvissa käyminen, saunominen, askartelu sekä nukkuminen kaverien kanssa vierekkäin.

”Yhdessäolo on kivointa”

Kysyttäessä, millä mielellä viikonloppu tukiperheessä useimmiten sujuu, rastittavat lapset valmiista vastausvaihtoehdoista useimmiten iloisuuden (45 mainintaa), virkeyden (30), rauhallisuuden (28) ja innostuneisuuden (28). Jokunen lapsi kertoo olevansa riehakas (11) tai väsynyt (9). Muutama vastaaja on surullinen (4), hermostunut (4), vihainen (1) tai huolestunut (1). Koska tarjotuista vaih-

toehdoista oli mahdollista valita useampi, ovat ikävempiä tunteita valinneet lapset rastittaneet myös myönteisiä mielialoja kuvaavia vaihtoehtoja. Onkin selvää, että tukiperheviikonloppuihin kuuluvat monenlaiset tunteet ja tunteukset riehakkuudesta rauhallisuuteen ja väsymyksestä virkeyteen – ihan kuten tavallisiin viikonloppuihin.

Lapset saivat kuvailla mielialojaan tarkemmin kertomalla omin sanoin vaikkapa jostakin tukiperheessä sattuneesta tilanteesta. Lasten mieleen ovat painuneet hauskat yhdessä olemisen ja tekemisen hetket.

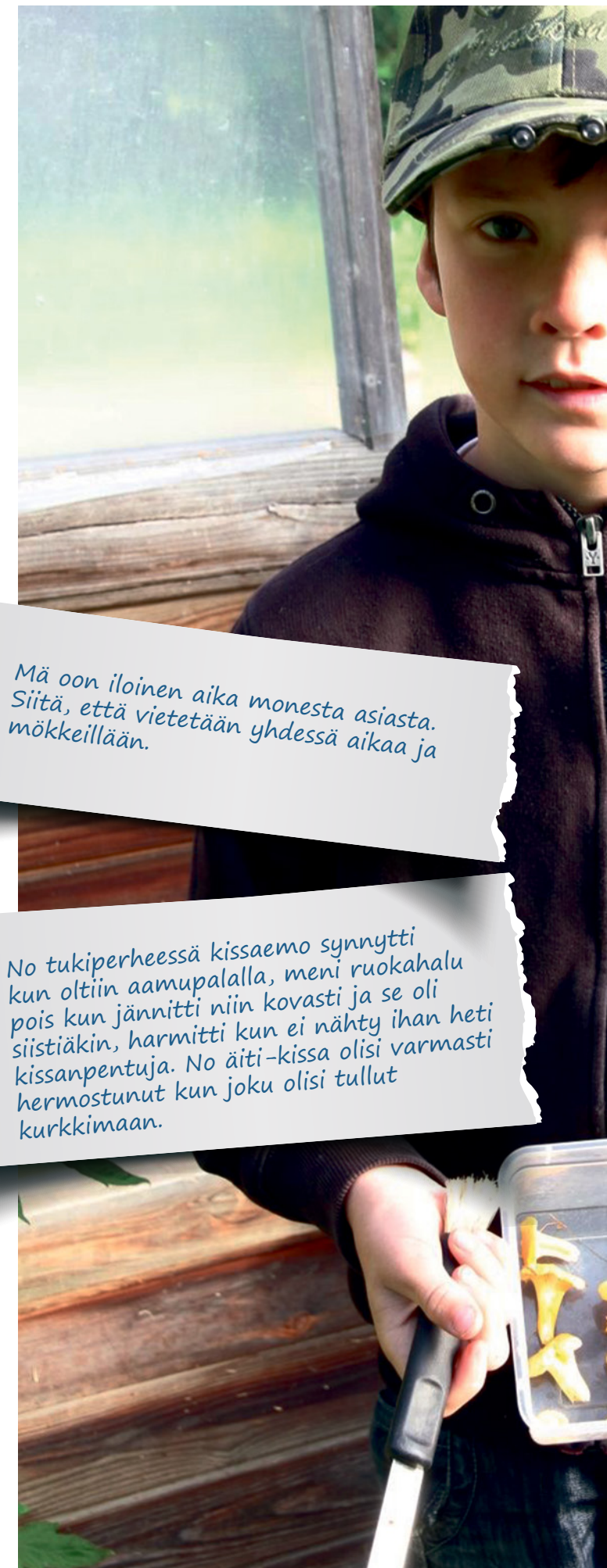
- x Yhdessäolo on kivointa. Aina on niitten kanssa kivaa. Sirkuksessa oli kivaa. Se oli kiva tilanne, kun Riina sanoi ipod-puhelin, kun piti olla iphone-puhelin. Kerran Ella sanoi, että tekee mutakakkua ja mä ihmettelin kun on outo synttärikakku, mutta se olikin suklaakakku, sitten me naurettiin!
- x Markon kanssa miekkaillaan koko ajan ja se on niin kivaa. Jos alkaa sattumaan tai mä itken niin sitten niitten isä tai äiti ottaa syliin ja se on kyllä hyvä.
- x Siksi että sielä on kivoja henkilöitä.
- x Tunnen olevani tärkeä.
- x Koska täällä (tukiperheessä) on joskus hiljais-ta niin mä oon rauhallinen täällä.

Kiukku tai suuttumus voi nousta, jos sukset menevät ristiin lasten tai aikuisten kanssa. Koti-ikävän yllättäessä mieliala voi kääntyä surulliseksi. "Erilaisen" viikonlopun jälkeen olo voi olla myös väsynyt.

- x Hermostuin ja olin vihainen kun veli pelas koko ajan Ipadia. Aamulla ja illalla olen riehakas ja virkeä. Lumisodassa olin innostunut.
- x Tukiperheen poika kiukuttelee joskus.
- x Nukkumaan mennessä tulee äitiä ikävä.
- x Surullinen, kun on äitiä ikävä
- x Kiva on mennä tukiperheeseen, mutta sunnuntai meinaa olla väsynyt ilta kun on ollut erilainen viikonloppu.

"Annan äidille omaa aikaa"

Lapsilta kysyttiin, miksi he omasta mielestään käyvät tukiperheessä. Samaan tapaan kuin vuoden 2007 kyselyssä, lapset tuovat avoimissa vastauksissaan ilmi erityisesti perheen elämäntilanteeseen liittyviä syitä. Vanhempien tai vanhemman kerrotaan tarvitsevan hengähdyshetkeä ja omaa aikaa:

Mä oon iloinen aika monesta asiasta. Siitä, että vietetään yhdessä aikaa ja mökkeillään.

No tukiperheessä kissaemo synnytti kun oltiin aamupalalla, meni ruokahalu pois kun jännitti niin kovasti ja se oli siistiäkin, harmitti kun ei nähty ihan heti kissanpentuja. No äiti-kissa olisi varmasti hermostunut kun joku olisi tullut kurkkimaan.

Käyn tukiperheessä koska siellä
on kivaa ja ne tykkää minusta

- ✗ Jotta äiti ja isäpuoli ja vauva saa joskus hengähtää
- ✗ Koska isi ei asu meidän kanssa ja äiti huolehtii meistä yksin
- ✗ Koska isi kuoli ja äiti ei jaksu yksin huolehtia meistä lapsista
- ✗ Rakennetaan taloa

Osa lapsista kertoo käyvänsä viikonloppuvierailuilla ennen kaikkea siksi, että kokee ne mukaviksi ja saa niiden kautta kivoja aikuis- ja lapsikontakteja sekä virikkeitä:

- ✗ Koska haluan
- ✗ Veljestä lomaa jolla on ADHD ja saamassa uusia virikkeitä
- ✗ Minulla ei ole kavereita ja olen hieman vilkas
- ✗ Ku mulla ei oo siskoja eikä veljiä. Mun pitää opetella olemaan muidenkin ihmisten kanssa. Pitää opetella olemaan muutenkin kuin äidin ja isin luona.

Osa lapsista yhdistää tukiperhetoiminnan tarpeen perheen elämäntilanteen kokonaisuuteen ja näkee viikonloppukäyntien hyödyttävän yhtä hyvin vanhempia kuin lapsia: kaikkien katsotaan saavan tukiperhetoiminnan kautta "omaa aikaa".

- ✗ Mulla ei ole isää ja äiti on yksin minun kanssa. Että äiti saa levätä ja sillä on paljon niitä koulu-tehtäviä. Että mulla olis jotain tekemistä, koska meillä on vain yksi lapsi, joka olen minä. Että mä saisin leikkikavereita, kun mulla ei ole sisaruksia. Että voi leikkiä toisten kanssa, vaikka yksinkin on kiva leikkiä.

Varsin moni lapsi ei osaa kertoa, miksi tukiperheessä käy-dään. Asiasta ei ole puhuttu tai syyt eivät ole käyneet lapselle selväksi.

- ✗ En tiedä. Varmaan siksi että minulla ei ole mummolaa.
- ✗ Ei aavistustakaan
- ✗ Äiti vie mut vaan
- ✗ Ei ole ollut puhetta
- ✗ Koska mun vaan joskus pitää tulla, aina vapaa-päivisin.
- ✗ Äiti käskee
- ✗ On pakko
- ✗ Siksi, koska minä oon vielä lapsi

”Aikuiset on päättäny mun puolesta”

Pelastakaa Lapset pitää tärkeänä, että lasta kuullaan ja hänellä on mahdollisuus osallistua häntä itseään koskeviin päätöksiin. Osallisuuden kokemuksen selvittämiseksi lapsilta kysyttiin, kokevatko he tullessa huomioonotetuiksi tukiperheen valintaprosessissa ja viikonloppukäynneistä sovittaessa. Osa lapsista kertoo, että heillä on ollut tukiperhettä valitessa toiveita esimerkiksi perheestä, jossa olisi lemmikkieläin tai samanhenkinen leikkikaveri. Ainakin osassa tapauksia toiveet on pystytty ottamaan huomioon.

- ✗ Olen eläinrakas ja tukiperheessäni on eläimiä.
- ✗ Minulta kysyttiin, haluanko alkaa käydä täällä.
- ✗ Puhuttiin

On luonnollista, että aikuiset sopivat ja vastaavat tukiviikonloppujen ajankohdista ja aikatauluista. Yhtä kaikki lasten osallisuuden kokemuksen vahvistaminen on asia, johon toiminnassa on syytä kiinnittää jatkuvasti huomiota.

- ✗ Minulta kysyttiin, kun tutustuttiin, että mitä mieltä olen tukiperheestä ja olisiko kiiva alkaa käydä täällä. Viikonlopuista sopii äiti ja tukiperhe.
- ✗ Reissut on ilmoitettu äitille etukäteen ja äiti kertoo mulle. Ne ilmoittaa, mitä tehdään, kun menen sinne.
- ✗ Ei juteltu, olin silloin aika pieni. Olen ollut samassa tukiperheessä jo kolme vuotta.
- ✗ Ei paljon mitenkään
- ✗ Aikuiset on päättäny mun puolesta

Tukiperhettä valittaessa kerroin tykkääväni peleistä ja jalkapallosta ja saatiin perhe, jossa on myös poika joka tykkää näistä samoista asioista.

”En mitään haluis muuttaa, mutta useammin voisin käydä”

Kysyttäessä, minkä asian lapset haluaisivat muuttaa tukiperheessään tai minkä asian tukiperheviikonlopuissa he toivisivat olevan toisin, ei valtaosa halua muuttaa yhtään mitään. Muutama lapsi tosin ilmaisee haluavansa vieraila useammin tai pidemmän aikaa kerrallaan.

- ✗ Kaikki on tosi hyvin.
- ✗ En mitään muuttais.
- ✗ Muuttaa tukiperhekäynneissä vain ja ainoastaan ajankohtaa ja vierailuni kestoja pidemmäksi, koska tukiperheen luona vierailtaessa aika kuluu hyvin nopeasti.
- ✗ Viikonlopuissa en haluaisi minkään olevan toisin. Mutta tukiperhekäyntejä pitäisi olla 3 kertaa kuukaudessa, se pitäisi muuttaa.

Lisäksi lapset toivovat tukiperheeseen leikkikavereita tai lemmikkieläintä, tai että viikonloppuina puuhattaisiin jotakin lapsen mielestä mukavaa. Yksi lapsi toivoo, että tukiperhe asuisi lähempänä.

- ✗ Että tukiperheen poika ei kiukuttelisi ja ei olisi niin paljon sääntöjä.
- ✗ Mä olen toivonut, että me lähettäis uimaan tai sitten Hoploppiin.
- ✗ No että ei rueta valittamaan.
- ✗ Aikuiset ei saisi jutella niin pitkään omia asioita kun on jo syönyt vaa lähteä mun kanssa lumisotaan.
- ✗ Haluaisin kavereita.
- ✗ Että tukiperheeseen ostettaisiin lemmikki.

”Parasta tukiperheviikonlopuissani on itse tukiperhe, ulkoilu ja sata muuta asiaa”

Kyselyn lopuksi lapset saivat kertoa omin sanoin, mikä tukiperheviikonlopuissa on parasta, tai jakaa jonkin mieleen jääneen kokemuksen. Mukavinta tuntuu olevan ihan tavallinen yhdessä oleminen ja yhdessä tekeminen.

- x Katsoa telkkaria Juniori-kanavaa.
- x Kerran olimme pojan vaarin ja mamman luona
- x Se kun me lähetään karkkikauppaan siis perjantaisin. Mökillä, kun me saatiin leikkiä siellä esim. kun me metsässä käytiin, niin me rakennettiin ihan pikkusia taloja.
- x Leikin legoilla ja tukiperheen isäkin on leikkinyt kanssani.
- x Pelata ulkona jalkapalloa
- x Kun saadaan tehdä ruokaa ja leipoa.
- x Kun ollaan metsä retkellä käyty katsomassa peikkoja. Ja se, kun olemme paistaneet lättyjä nuotiolla ja makkaraa.
- x Pelaaminen on kivaa. Saa olla rennosti, äiti ei nipota.
- x Kissat!

- x Parasta tukiperheviikonlopuissani on itse tukiperhe, ulkoilu ja sata muuta asiaa
- x Mukavaa kun tulee ilta, ollaan sisällä ja tehdään kaikenlaista.
- x Aika lailla kaikki
- x Se, kun Sami (perheen aikuinen poika) otti minut reppuselkään.

Kaiken kaikkiaan lasten antamat vastaukset antavat heidän kokemuksistaan hyvin samansuuntaisen kuvan kuin vuoden 2007 kysely. Tukiperheviikonlopuilla on selvästi tärkeä paikkansa lasten elämässä. Yhdessä puuhailu ja ajan viettäminen tukiperheen kanssa antavat arjessa kantavia elämyksiä. Parhaimmillaan niiden merkitys voi kiteytyä erään lapsen kuvaamalla tavalla: ”tunnen olevani tärkeä”.

Eläimet ja seikkailut ovat parhaita, esim. käymme usein elokuvissa ja saan hoitaa eläimiä ja ratsastaa.

Tehtiin puupyssy ja auto se oli kivaa ja ulkosauna.

3 "Parempi kuin lottovoitto meidän tilanteessa" – vanhempien kokemuksia tukiperhetoiminnasta

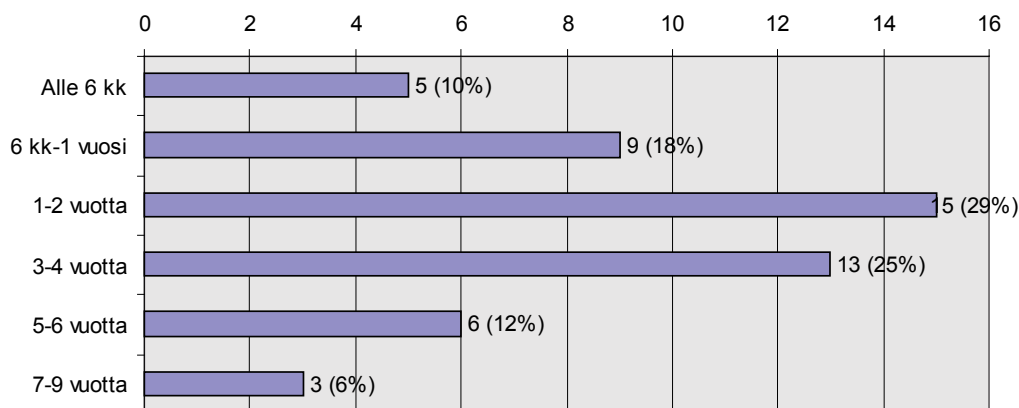
Pyyntö kyselyyn vastaamisesta lähti kaikille niille vanhemmille, joiden lapsi oli käynyt tukiperheessä vuoden 2012 aikana. Kyselyyn vastasi 53 vanhempaa. Kolmessa tapauksessa tukisuhdetta ei enää kyselyyn vastaamisen hetkellä ollut. Syyksi kerrottiin akuutin tuentarpeen loppuminen, pitkä välimatka tai se, että tukiperhe oli lopettanut toimintansa.

Valtaosa vanhemmista (yhteensä 34) kertoi ohjautuneensa toimintaan kunnan lastensuojelun neuvomana. Neuvolan tai perheneuvolan kautta toiminnan oli löytänyt

viisi perhettä. Muuta reittiä mukaan ohjautuneet (14 perhettä) olivat ottaneet oma-aloitteisesti yhteyttä Pelastakaa Lapsiin tai olleet jo muutoin mukana järjestön toiminnassa, tai löytäneet palvelun esimerkiksi sairaalan neuvomana.

Suurin osa kyselyyn vastanneista perheistä oli saanut tukiperheen tukea puolesta vuodesta neljään vuoteen. Tätä kauemmin mukana oli ollut yhdeksän perhettä. Aivan tuoreita, alle puoli vuotta tukisuhteessa olleita perheitä oli mukana viisi.

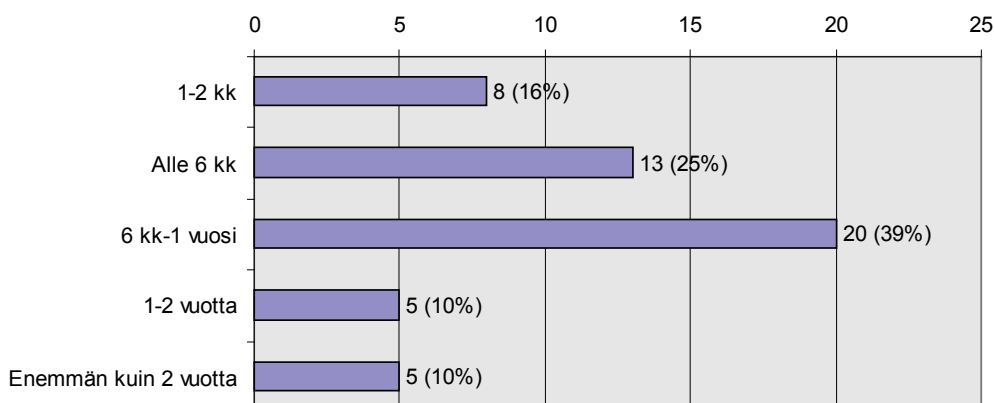
Kuinka kauan lapsellanne on ollut tukiperhe? (51 vanhempaa)

Kyselyn perusteella tukiperheen odotusajat ovat pidentyneet. Siinä missä vuonna 2007 vanhemmista 59 prosenttia selvisi enimmillään puolen vuoden odotuksella, toteutui tämä aika vuonna 2012 vain 41 prosentilla perheistä. Myös Pelastakaa Lasten viimeisimpien tilastojen perusteella tukiperhettä pitkään odottavien määrä on jonkin verran lisääntynyt toiminnan volyymin kasvaessa.

Samaan aikaan uusia tukiperheitä tulee koko ajan mukaan toimintaan. Kun edellisen tukiperhekyselyn valmistuessa vuonna 2007 tukiperheitä oli 476, vuonna 2012 heitä oli jo 623 eli kolmanneksen enemmän. Luonnollisesti toiminnassa mukana olevien lasten ja perheiden määrää voidaan kuitenkin kasvattaa vain resurssien puitteissa.

Kuinka kauan odotitte tukiperhettä? (51 vanhempaa)

”Jotain pysyvää lapsen arkeen, jossa saa olla se ainoa huomion kohde”

Kysyttäessä vanhemmilta syitä tukiperheen tarpeeseen, merkittävimmiten tekijöiksi nousivat samat tekijät kuin vuoden 2007 kyselyssä: yksinhuoltajuus, heikko sosiaalinen tukiverkosto, vanhemman tai vanhempien väsymys sekä vanhemman tai vanhempien oman ajan tarve.

- ✗ **Avioero alkoholistimiehestä ja sitä seurannut pienen lapsen yksinhuoltajuus, oma masennus, tukiverkkojen puute. Lapsen isä ei ota vastuuta lapsen kasvatuksesta, isä tapaa päiväseltään lasta, muttei ota esim. yökylään luokseen.**
- ✗ **Olin 3 pienen lapsen (kaikki alle 4-vuotiaita) yksinhuoltaja, ja uupunut täysin, ei ollut tukiverkkoa ympärillä eikä isovanhempia, saati ystäviä joilta olisi apua saanut, siksi hain tukea sosiaalitoimiston kautta ja meille valittiin tukiperhe.**
- ✗ **Mieheni kuoli äkisti ja jäin kolmen lapsen yksinhuoltajaksi. Olin väsynyt ja en oikein saanut otetta mistään sekä poika selvästi kaipasi miehen mallia.**
- ✗ **Lapseni siirrettiin lastensuojelun päätöksellä luokseni asumaan, koska äitinsä ei jaksanut/pystynyt hänestä huolehtimaan. Olen jo hiukan iäkkäämpi mies ja haluan mielelläni tukea pienen tyttölapsen kasvatukseen.**

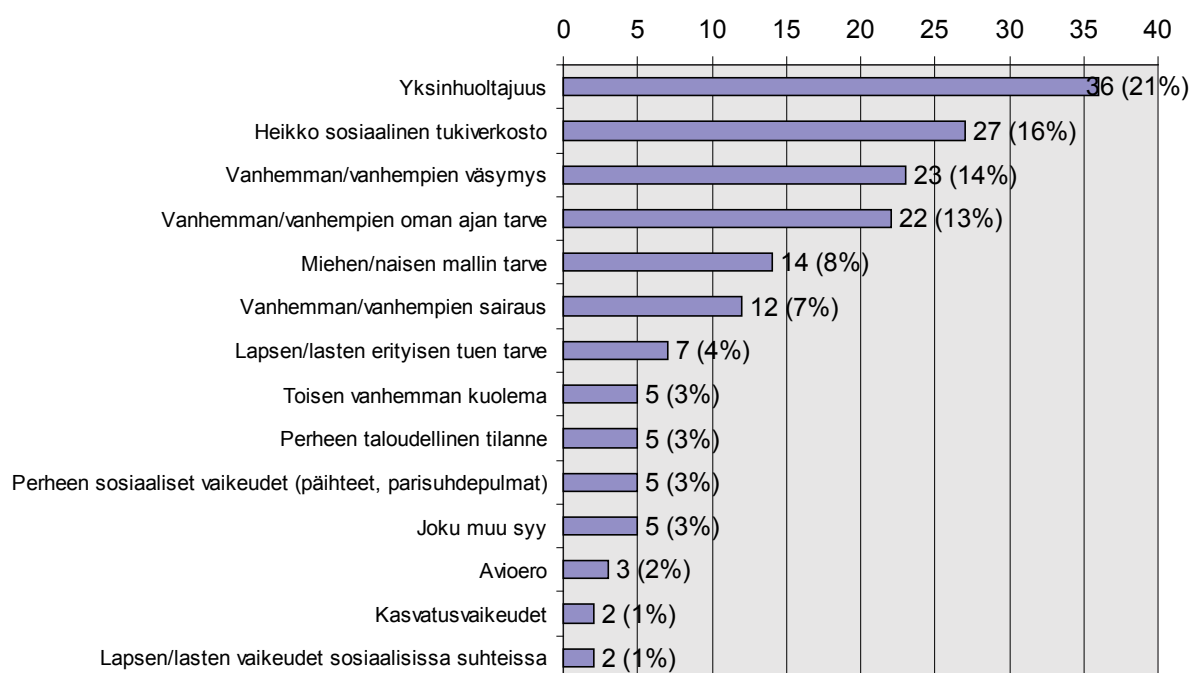
- ✗ **Olen eronnut, en ole suomalainen, ei ole sukua, pojalla on ADHD, paljon muita syitä.**
- ✗ **Olin juuri sairastunut psyykkisesti ja lääkekehoilujen takia olin kauhean väsynyt.**
- ✗ **Lapsi saisi pelata, leikkiä ja touhuta aikuisen kanssa mitä oman vanhemman kanssa ei aina voinut tehdä sairauksien tähden.**
- ✗ **Toinen vanhempi joi alkoholia ja kävi vain työssä eikä ottanut osaa lapsen huoltamiseen.**

Perheiden monella tapaa hankalat elämäntilanteet korostuvat vanhempien vastauksissa. Lapsesta lähtevät syyt, kuten erityisen tuen tarve tai lapsen sosiaalisen kanssakäymisen haasteet, nostetaan kuitenkin esiin muutamassa vastauksessa:

- ✗ **Lapsi on erittäin vaativa, saa raivokohtauksia usein.**
- ✗ **Sisaruksen sairaus.**
- ✗ **Erityislapsen hoito oli ollut yksinhuoltajaille raskasta koko lapsen eliniän. Diagnoosin selviäminen uuvutti äitiä entisestään, sillä se varmisti, että lapsen erityisyyttä ei voida kokonaan parantaa eikä poistaa, vaan se tulee vaikuttamaan loppuelämään.**

Tukiperhetarpeen taustalta ei useimmiten löydy yksittäistä syytä. Sen sijaan vastauksissa piirtyy kuva monella tapaa kuormittavista tilanteista ja monimutkaisista, toisiinsa kytkeytyvien haasteiden vyyhdistä.

Mikä sai vanhemman/vanhemmat hakemaan tukiperhettä?

Vanhemmilta kysyttiin, mitä muuta tukea he ovat saaneet elämäntilanteeseensa ja millaista tukea he olisivat toivoneet. Muutamat vanhemmat kertovat jo yksin tukiperheviikonloppujen tuoneen riittävästi apua ja voimauttavia hengähdyshetkiä.

- ✗ En ole tarvinnut muuta tukea ja olen ollut tyytyväinen näin. Muita tukitoimia on kyllä tarjottu mutta eivät ole olleet tarpeellisia.
- ✗ Pojan tukiperheessäoloaikana minulla on aikaa itselleni, se on juuri sitä mitä aina välillä kaipaamaan. Lisäksi saan perheeltä hyviä kasvatuksellisia näkemyksiä/neuvoja
- ✗ Ei muuta tukea.
- ✗ Elämäni on helpottunut paljon ja jaksaa arkea eteenpäin jokakuukautisen tukiperheen ansiosta.
- ✗ Mielestäni olen saanut apua tarpeeni mukaan ja olen nykytilanteeseen tyytyväinen.

Useimmat ovat kuitenkin tarvinneet ja saaneet myös monenlaista muuta apua. Useimmiten mainitaan kunnallinen perhetyö ja perheneuvolat, terveydenhuoltopalvelut, lastensuojelu sekä A-klinikka.

Äitinä olen saanut levätä tukiperheviikonloppuina, lukea kirjoja ja saanut lenkkeillä parin tunnin kävelylenkkejä. Olen saanut ajatella omia asioita ja nauttia omasta ajasta, jota kaipaava joskus jokainen ihminen.

- ✗ Lastenhoitoapua aikanaan, kun lapset olivat vielä pienempiä kuin nyt. Pientä taloudellista tukea. Tuet olleet kaikin puolin ok; yritän selvitä omin voimin ja varoin niin pitkälle kuin voin.
- ✗ Kävin sairaanhoitajan juttusilla säännöllisesti ja tytär kävi psykologin luona. Perhetyöntekijä kävi joskus. Olisin tarvinnut apua paljon aikaisemmin jo kun tilanne oli päällä.
- ✗ Perhetyöntekijä on ollut, olen käynyt a-klinikalla juttelemassa, lastensuojelusta olen saanut tukea myös taloudellisesti, vertaistukiystävä turvakodista, läheisten tukiverkosto...

Vain muutama vanhempi vastasi kysymykseen siitä, millaista muuta tukea perheet olisivat toivoneet. Vastausten perusteella tarvetta olisi ollut ainakin kodin- ja lastenhoitoavulle, omaishoidonvapaille sekä taloudelliselle tuelle. Vaikuttaa siltä, että perheiden on voimavaroja kuluttavista elämäntilanteistaan käsin hankala nähdä ja ilmaista tarpeitaan ja toiveitaan. Hankaluuden tuo esiin esimerkiksi vastaus, jossa vastaaja kertoo olleensa vuosien varrella toimeentulotuen tarpeessa, muttei "ole osannut pyytää". Oikea-aikaisella palveluista tiedottamisella ja niiden piiriin ohjaamisella on siis tärkeä merkitys. Erityisen keskeistä olisi kunnallisen ehkäisevän työn palveluohjauksen saatavuus.

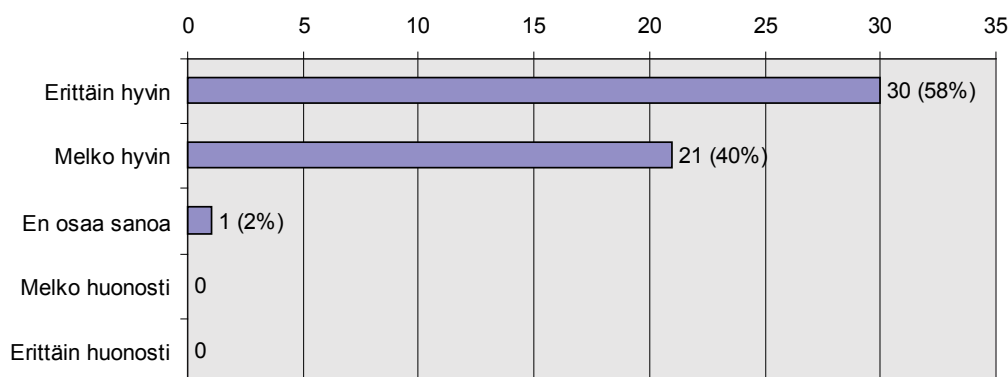

"Rauhaa ja hetkeellistä helpotusta elämään"

Perheet ovat hyvin tyytyväisiä tukiperhetoiminnasta saamaansa tukeen. Kyselyyn vastanneista 58 % kokee toiminnan vastanneen perheen tarpeita erittäin hyvin ja 40 % melko hyvin.

Lapsi on saanut "varamummolan", jossa asuu sekä mies että nainen ja turvalliset suhteet heihin. He voivat silloin tällöin soitellakin, kun eivät tapaa.

Kuinka hyvin tukiperhetoiminnasta saamanne tuki on vastannut tarpeitanne? (52 vanhempaa)

Vanhemmat kuvailevat tukiperhesuhteen hyötyä tarkemmin avoimissa vastauksissaan. Useimmin (28 mainintaa) nostetaan esiin toiminnan merkitys vanhempien jaksamiselle:

- ✗ On ollut enemmän voimavaroja hoitaa omia lapsia. Ilman tukiperhettä tuskin olisin pitkälle päässyt ja uskon että lapset olisivat sijoitettu ilman tukiperhettä pysyvästi muualle.
- ✗ Palasin pikkuihijaa takaisin elämään ja ihmissuhteisiin, tulin eläväksi jälleen.
- ✗ Saatua keskinäiseen parisuhteeseen yhteistä aikaa ja se omaishoitajan vapaa viikonloppu toteutumaan.
- ✗ Jaksaa huomattavasti paljon paremmin arkea pyörittää kun tietää, että on edes se yksi viikonloppu vapaata. Ja sitä oottaa molemmat lapsi ja äiti :)
- ✗ Avun tarve oli silloin iso, lapsi oli kova menijä luonteeltaan. Vanhempi joka oli kotona sai huilata välillä.

Tukiperheen lapselle tarjoama mahdollisuus uudentyyppisiin virikkeisiin ja elämyksiin sekä ihmissuhteisiin (11 mainintaa) koetaan merkittäväksi:

- ✗ Lapsille ihan loistava juttu, kun heillä ei kyläilypaikkoja ollut ennen tätä.
- ✗ Vieraisissa oloissa toimiminen kasvattaa järkeä ja toivottavasti joustavuutta, mikä onkin näkynyt toisen lapsen käytöksessä.
- ✗ Lapset ovat saaneet jaksavan aikuisen seuraa.
- ✗ Lapset ovat saaneet kivan perheen jonka kanssa touhuavat sellaisia mihin minulla ei välttämättä olisi mahdollisuuksia.
- ✗ Lapset saaneet uusia elämyksiä.
- ✗ Poika oli kotiin tullessaan niin iloinen ja täysi kertomuksia mitä hän teki.

Lapsi on kokenut tullessa kohdatuksi tukiperheessä.

Viikonloppuvierailut antavat lapselle mahdollisuuden itenäistymiseen (5 mainintaa) ja vanhemmille huolettoman olon, koska lapsen voi luottaa olevan turvassa ja saavan hyvää huolenpitoa (5 mainintaa):

- x Lapselle on myös tästä ollut suuri hyöty, hän ei niin ole "kiinni" äidin kyljessä... osaa tehdä muutakin.
- x Lapseni on avoin ja sosiaalinen ollut aina, mutta selkeästi tukiperheessä olo on sitä vielä avannut enemmän. Perheessä kun käy paljon erilaisia ja ikäisiä lapsia. Läheisyysriippuvuus minua kohtaan on taakse jätettyä elämää.
- x Olen voinut huoletta viettää vapaa-aikaani eikä ole tarvinnut ns. päivystä milloin tulisi soitto ettei pärjätä pojan kanssa.
- x Minä saan olla ihan huoletti silloin kun lapsi on tukiperheessä.

Vanhemmat arvostavat tukiperheiltä saamaansa kasvatuksellista tukea (5 mainintaa):

- x Tytön kehitys on mennyt kovasti eteenpäin. Hän on saanut tukea ja puhua vaikeista asioista.
- x Ovat tukeneet lapsen kasvatuksessa ja antaneet lapselle huomiota jota se tarvitsee äidin lisäksi. Lapsen temperamentti on ollut helpompaa "kesyttää" ja antanut äidille lisää jaksamista.
- x Lapsi oireilee jonkun verran, joten kasvatusvinkit tulevat tarpeeseen.

Joissakin tapauksissa tukiperheestä muodostuu merkittävä kontakti ja ihmissuhde myös lapsen koko perheelle ja vanhemmille (4 mainintaa):

- x Tukiperheestä on meille todella suuri apu, olemme muutoinkin yhteydessä kuin tukiperheviikonloppuina. Välimme ovat todella lämpimät.
- x Olemme saaneet tukiverkoston ja lisää läheisiä ympärillemme.
- x Ystävyssuhde =>

Tärkeäksi koetaan myös tukiperheen lapselle tarjoamat mallit toisenlaisista perheistä, parisuhteista ja aikuisista (4 mainintaa):

- x Tarjonnut mielenkiintoisen, uuden näkökulman lapselle kahden vanhemman perheeseen.

- x Lapsilla malli myös kahden vanhemman, toimivammasta perheestä = erittäin tärkeää lasten tulevien seurustelu ym. suhteiden kannalta.
- x Pojat on saanut miehen mallia, erilaisia "mies-tenhomia" päässeet tekemään mihin minus- ta ei ole.

Useimmat vanhemmat näkevät tukiperheiden palvelevan perheen tarpeita monin eri tavoin. Saadun avun monitoisuutta kuvaa hyvin esimerkiksi seuraava kuvaus:

- x Olen saanut kaipaamaani hengähdystaukoa. Lapset ovat saaneet nähdä perheen mallia vieraillessaan tukiperheessä ja poikani taas miehen mallia. Olemme saaneet tutustua oikein mukavaan perheeseen ja lapset ovat saaneet uusia kavereita. Tukiperheen saaminen oli parempi kuin lottovoitto meidän tilanteessa.

Olemme saaneet hyvän ihmissuhteen tukiperheestä. Koska meillä on pieni suku ja sekin asuu kaukana, niin tukiperhe on kuin "sukulaisia". Haluamme pyytää heitä perhetapahtumiimme ja ovat halunneet tulla. Myös me olemme perheenä käyneet heillä kyläilemässä. Aivan ihana perhe.

”Aikataulujen sovittaminen on joskus hankalaa”

Pelastakaa Lasten työntekijöiden kokemusten mukaan tietyt asiat saattavat muodostua haasteeksi tukiperhetoiminnassa. Hankaluuksien yleisyyden kartoittamiseksi perheiltä kysyttiin, missä määrin haastavaksi he kokevat tiedonkulun ja kommunikaation perheiden kesken, yhteisten aikataulujen sopimisen, lapsen huomioimisen ja lasten määrän tukiperheessä sekä perheiden elämäntapojen, rutiinien ja kasvatusnäkemysten erilaisuuden.

Suurin osa vanhemmista ei näe toiminnassa erityisiä haasteita. Muutama (6 mainintaa) nostaa esiin yhteisten aikataulujen sopimiseen liittyvät vaikeudet:

- x Heidän joustavuus ei ollut sama mitä minä joustin heidän menojaan takia.
- x Kuljetusasiat.
- x Aikataulujen sovittaminen on joskus hankalaa.

Kolme vanhempaa kertoo kohdanneensa hankaluuksia tiedonkulussa ja kommunikaatiossa tukiperheen kanssa. Eräs vanhempi kertoo haluavansa tietää enemmän lapsen viikonlopun sujumisesta:

- x Olisi mukava kuulla enemmän heidän yhdessä viettämästään ajasta ja muutenkin miten on mennyt. Ilmeisesti hyvin, koska ei ole juuri ollut puhetta. Lapsen hakeminen ja tuominen on aika nopeaa, sen voisi ehkä mielestäni tehdä rauhallisemminkin.

Kolme vanhempaa kokee tukiperheessä olevan liian paljon lapsia. Lisäksi yksittäiset maininnat saavat tukiperheen kokeminen toiminnallisesti liian aktiiviseksi, perheen ja tukiperheen aikataulujen ja rutiinien huomattava erilaisuus sekä se, ettei lapsi saa tarpeeksi huomiota tukiperheessä. Eräs vanhempi toivoisi tukiperheen olevan valmis ottamaan lapsen useammin vastaan.

- x Joskus tarvetta tuelle olisi muutoinkin kuin kerran kuussa sovittuina aikoina. Esim. sairaalakäynnin tai muun sellaisen ajaksi. En ole osannut asiasta kysyä. Mutta mahdollisuus em. olisi myös hyvä olla olemassa.

Kaiken kaikkiaan perheet eivät näe toiminnassa suuria haasteita. On yllättävää, kuinka vähän esimerkiksi erilaiset elämäntavat tai kasvatusnäkemykset nousevat vanhempien vastauksissa esiin – yhteistyöhön kun lähdetään usein hyvin erilaisista taustoista ja elämäntilanteista. Syntyneistä erimielisyyksistäkin tunnutaan selviävän keskustelemalla:

- x Vakaumuksellisista asioista on täytynyt keskustella syvällisemmin, jotta ymmärtävät miksi toimimme joissain asioissa erilailla. Joskus tullut väärinkäsityksiä, mutta olemme puhuneet niistä suoraan.

”Aito sitoumus asiaan pitkäjänteisesti”

Kaksikymmentä vanhempaa vastasi avoimeen kysymykseen siitä, mitä he haluaisivat tukiperhesuhteessa muuttaa. Perheet peräänkuuluttavat ennen kaikkea pysyvyyttä, jatkuvuutta ja toimintaan sitoutumista (6 mainintaa):

- x Valitaan ihmisiä, jotka osaavat katsoa kauemmaksi tulevaan. Ehkä he eivät väsy muiden lasten hoitamiseen vuoden aikana, mutta miten tulevat vuodet, miten jaksavat. Ja se että muistaisivat sen että sitä omaa ja oman perheen kanssa oloa ei ole niin paljon enää, kun sitoutuu tähän työhön.
- x Aito sitoumus asiaan pitkäjänteisesti.

Kolmella neljästä perheestä tukisuhde on pysynyt samana toiminnan aloittamisesta saakka. Neljänneksellä perhe on vaihtunut kerran tai useammin. Pelastakaa Lapset ei tuota tilastoa tukisuhteiden vaihtuvuudesta, mutta ainakin perheiden vastausten perusteella vaihtuvuus on pysynyt samalla tasolla vuoden 2007 kyselyyn verrattuna. Avoimissa vastauksissa syyksi tukiperheen vaihtumiseen nostetaan ennen kaikkea muutokset tukiperheen elämäntilanteessa:

- x Tukiperheelle tuli lähipiiriin apua tarvitsevia, elämäntilanne muuttui vaativammaksi, toinen tukiperhe muutti pois paikkakunnalta.
- x Edellisessä tukiperheessä avioero.
- x Edellinen tukiperheemme lopetti heidän silloisen elämäntilanteen vuoksi. (...) Asiasta keskusteltiin avoimesti ja edelliseen tukiperheeseen on yhä lämpimät välit ja pidämme yhteyttä.

Kolme vanhempaa kertoo, että tukisuhde ei toiminut luottamuspuolan vuoksi tai koska tukiperhe ei ollut riittävän sitoutunut toimintaan:

- x Henkilöt eivät olleet lähteneet asiaan riittävästi vakavuudella vaan hetken huumassa.
- x Edellisessä perheessä ei ollut etukäteen sovittuja aikoja ja sovitut ajat vaihtuvat jatkuvasti.
- x Luottamus

Tässä kohtaa on tärkeää huomioida, että tukiperheet ovat toiminnassa mukana vapaaehtoisuuden pohjalta. Elämäntilanteiden muutosten mukanaan tuomaa vaihtuvuutta ei tämäläntyyppisessä toiminnassa voi välttää. Aina tukisuhde ei myöskään syystä tai toisesta lähde toimimaan. Tukiperheiden sitoutuminen toimintaan ja perheiden välisen keskinäisen luottamuksen rakentaminen ovat yhtä kaikki asioita, jotka nousivat esille kehittämishaasteina myös vuoden 2007 kyselyssä ja joihin on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota tukiperheiden valmennuksessa. Se, että yli kolme neljästä tukisuhteesta pysyy samana ja kestää, kertoo varsin onnistuneesta tukiperheiden valmennuksesta sekä ammattitaitoisesta ja huolellisesta tukiperheiden valinnasta kullekin lapselle.

Koska tukiperhetoiminta tuo yhteen perheitä, joiden elämäntavat ja -katsomukset saattavat olla hyvinkin erilaiset, on kanssakäymisessä tärkeää muistaa keskinäinen kunnioitus. Vanhemmat toivovat erilaisista vakaumuksista ja arvoista sekä toiminnan säännöistä keskusteltavan avoimesti (4 mainintaa). Tukiperheiltä toivotaan myös tahdikkuutta kommunikaatiossa ja neuvomisessa (2 mainintaa).

- x Tukiperheessämme on myös ilmennyt että alkoholia otetaan saunan päälle lauantai-iltaisinkin lasi tai kaksi. Itse toivoin että tukiperheessä ei otettaisi alkoholia lainkaan, kuten ei meillä kotonakaan lasten nähden tehdä. Jotenkin pitäisi tukiperheille terottaa, että pidettäisiin niistä tuettavan perheen kanssa sovituista asioista kiinni.
- x Vakaumukselliset asiat. Tukiperhe ei saa loukkaantua, vaan kaikista asioista pitää voida puhua. Ja erityisesti kuunnella.
- x Myös kielloissa ja säännöissä olisi oltava yhdenmukainen.
- x Perheiden herkkyyks ja tukiperheen oman sanansa muodostaminen siten että ei tarvitse jälkikäteen harmitella mitä tuli sanotuksi. Ettei tulisi loukatuksi, alistaminen tunne, ei hyökätä silmille kuin tukiperhe tietäisi asiat paremmin.
- x Tukiperhe voisi toimia siis myös vanhempien kanssa enemmän yhteisesti ja tutustua toisiinsa paremmin jotta sitä oikeaa ystävyyttä ja luottamusta syntyy perheiden välille.
- x Haluaisin myös perheiden ymmärtävän etteivät tuputa mitään uskontoa lapselle koska Suomessa on uskonvapaus uskoa tai olla uskomatta eikä tämä ole oikea väylä löytää pelastettavia sieluja.

Kaksi vanhempaa muistuttaa, ettei lasta saa yrittää muuttaa tukisuhteesta: "Hyväksykää lapsi oman itsensä, älkää koittako muuttaa lapsen omaa luonnetta". Niin ikään kaksi vanhempaa nostaa esiin puutteelliset tietonsa tukiperheiden valmennuksesta. Vaikka Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijät pyrkivät kertomaan lasten vanhemmille tukiperheiden saamasta koulutuksesta ja heidän valmiuksistaan, ei tietoa tavoita kaikkia vanhempia.

Eräs vanhempi pohtii yhdessä tukiperheessä käyvien lasten määrää.

Koska tukiperhetoiminnan tarkoituksena on antaa lapselle yksilöllistä huomiota ja aikaa jaksavan aikuisen seurassa, on tärkeää, ettei yhdessä tukiperheessä ole yhtä aikaa liian monta lasta. Asiaan kiinnitetään huomiota tukiperheiden valmennuksessa sekä uusia tukisuhteita muodostettaessa.

Vanhempien mielipidettä yhteistyöstä Pelastakaa Lapset -järjestön kanssa kysyttiin omana kysymyksenään. Yhteistyöhön ollaan suhteellisen tyytyväisiä. Vaikka monissa tapauksissa yhteydenpito on harvaa, koetaan se kuitenkin riittäväksi. Tärkeintä vaikuttaa olevan se, että järjestön työntekijöihin saa tarvittaessa nopeasti yhteyden.

- x Mielipiteet otettiin huomioon riittävästi. Yhteydenpito lieenee riittänyt, en ole nähnyt mitenkään tarvetta tiukempaa yhteydenpitoon. Eri asia, jos tukiperheen kanssa olisi ongelmia.
- x Olen aina saanut ystävällisen vastauksen kysymyksiini ja kannustusta ajatuksilleni. Todel la hienoa palvelua:)
- x Tarvittaessa saan tietoa ja tukea. Olen tyytyväinen.
- x Eipä olla oltu kertaakaan yhteydessä. Lastensuojelun kautta vain laitettu päätökset.
- x Palavereissa asioista voi keskustella hyvin. Ehkä tukiperhesuhteen alussa työntekijöiden pitäisi kysellä enemmän.
- x Tukiperheen valinnassahan mielipiteeni otettiin kaikilta osin täysin huomioon, en olisi koskaan uskonut, että se voisi näin täydellisesti mennä. Myös tukiperheeseen tutustuminen hoidettiin loistavasti ja arkailevaa äitiä kannustettiin sopivasti. Tykkäsin erityisesti siitä, että useampaan otteeseen Pelastakaa Lasten työntekijä korosti viikonloppujen olevan täysin äidin omaa aikaa, jolloin voi ja kannattaa tehdä mitä haluaa, tai että saa myös maata sohvalle jos tykkää.

”Takuulla lapsestani pidetään tukiperheessä hyvää huolta!”

Tukiperhetoiminnan merkitys perheiden ja lasten elämässä välittyy vanhempien vastauksissa kysymykseen, millaista hyötyä ja merkitystä he kokevat tukiperhetoiminnalla olevan:

- x Kaikki. :D en oikein osaa muuta vastata.
- x Löytyi tosi nopeasti tukiperhe ja sellainen tukiperhe, jolla on samanlaiset kasvatuseriaatteen ja näkemykset. Ja mikä parasta lapsilla synkkaa todella hyvin.
- x Lapseni odottaa innoissaan jo päiviä ennen sinne lähtöä ja uskon lapseni kehityksen kannalta olevan hyvää olla mukana edes yhden viikonlopun kuukaudessa tavallisen perheen jäsenenä.
- x Siellä osataan hoitaa poikani diabetesta täydellisesti.
- x Lapseni saa erilaisia elämyksiä kun näkee muutakin kuin vain kotielämää. Tukiperheemme retkeilee ja puuhaa kaikenlaista. Myös ovat vain eikä jatkuvaa hössötystä ole =)
- x Säännöllisyys, pelkästään se olemassa olo.
- x Olemme samalla aaltopituudella ja näkemykset normaalista elämästä ja kasvatuksesta on samanlaisia, siksi konflikteja ei ole tullut. Olemme myös aika samanikäisiä.
- x Meidän tilanteessa kaikki.
- x Perheiden vilpittön halu auttaa ja se, että he saavat sanomansa mukaan toiminnasta itsinkin vähintään yhtä paljon kuin mitä antavat.
- x Tukiperhetoiminta on erinomainen keksintö. Näin yksinhuoltajana olen saanut tukea ja neuvoja tukiperheen aikuisilta.
- x Se, että joku muukin kuin minä välittää lapsistani. Se, että lapset saavat kokemuksia perheestä, jossa on myös isä. Organisaatio taas on ihan loistava, yhteistyö ihan huippua. Kontaktit sinne päin ovat luonteellisia, eikä tarvitse salaila asioita.
- x Lapsi saanut tutustua pitempiä aikaisia, eli saanut pysyviä ihmissuhteita.

Kaiken kaikkiaan tukiperhetyö näyttäytyy toimintana, joka koetaan – väistämättömistä haasteistaan huolimatta – monella tapaa tarpeellisenä ja jolla on aidosti perheitä voimauttava vaikutus. Vanhempien vastauksia kuvaa hyvin erään vanhemman toteamus: ”Kaikki kolme osapuolta (tukiperhe, tuettavan perheen vanhemmat ja lapset) saavat toiminnasta iloa ja hyvää mieltä. Se on juuri sitä ennaltaehkäisevää lastensuojelua”.

Vanhempien vapaita toiveita ja terveisiä tukiperhetoiminnasta Pelastakaa Lapsille

- x Toivoisin, että mahdollisimman moni lapsi saisi mahdollisuuden saada itselleen tukiperheen!
- x Kiitos, että tällainen tuki on olemassa!
- x Meille osunut tosi hyvä tukiperhe!!!!
- x Kiitokset erittäin tärkeästä toiminnasta kaikille!! En olisi tässä nyt ilman teidän tukeanne.
- x Koulutus kaikkine asioineen mitä lapsen kanssa voi joutua kohtaamaan. ei liian iäkäitä perheitä tukihommaan. esim. ikäkaala voisi olla 35–55-vuotiaita. On raskasta työtä kuitenkin pienellä korvauksella.
- x Leiriä jäimme kaipaamaan, se oli viime syksynäkin niin kiva.
- x Toivottavasti tämä toiminta on pysyvää.
- x Jatkakaa hyvää työtä! Kehittämisideoita ei oikeastaan voi minulla ollakaan, koska kaikki on sujunut niin todella täydellisen hienosti. Saatiin tukiperheestä oikeita ja erittäin merkityksellisiä ihmissuhteita meidän kaikkien elämään!
- x Teette tosi arvokasta työtä!
- x ruusuja <3 voimahalaus <3 ja sydämellinen kiitos.

Kaikki sujuu hyvin, ennen kaikkea lapsi odottaa kovasti sinne pääsyä ja uskaltaa olla oma itsensä ja ikäviäkin perhettä välillä kotona.

Jatkakaa samaan malliin ja toivottavasti voisin itsekin joskus osallistua tukiperhevalmennukseen ja toimia siinä. Saisin jakaa tämän saman minä olen itse saanut kokea. :)

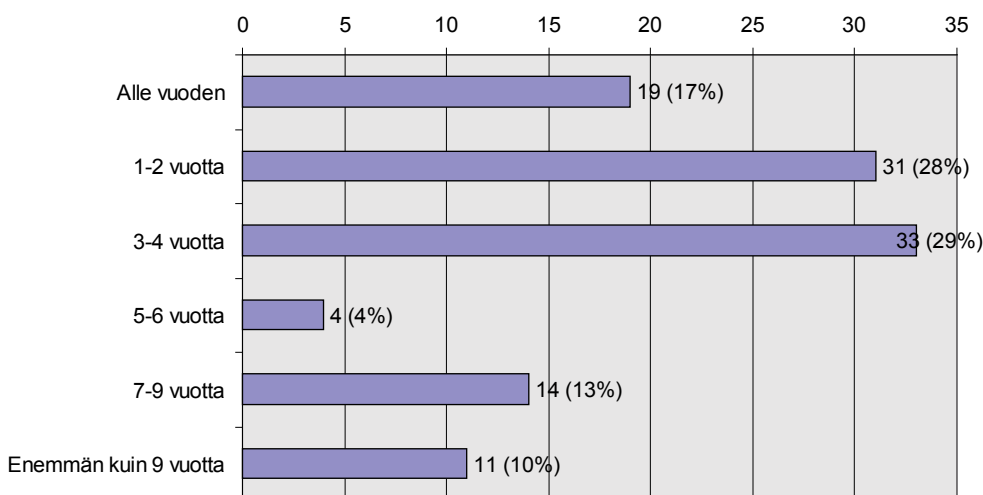
Toivottavasti löydätte lisää ihania perheitä, jotka jaksavat olla meidän vanhempien lisäksi meidän lastemme kanssa. :)

4 ”Saako tulla syliin?” – Tukiperheiden kokemuksia

Pyyntö kyselyyn vastaamisesta lähetettiin kaikille vuonna 2012 toiminnassa mukana olleille 850 tukiperheelle. Kyselyyn vastasi 112 tukiperhettä. Hieman alle puolet perheistä oli ollut mukana toiminnassa korkeintaan kaksi vuotta.

Saman verran oli mukana kokeneempia, kolmesta yhdeksään vuoteen mukana olleita. Kymmenen prosenttia perheistä oli yli 9 vuotta tukiperheinä toimineita konkareita.

Kuinka kauan olette toimineet tukiperheenä? (112 tukiperhettä)

Valtaosassa tukiperheistä (73 %) oli käynyt yhdestä kolmeen lasta. Kauemmin toiminnassa mukana olleiden kohdalla tukisuhteita oli saattanut olla huomattavasti useampiakin. Kaksi perhettä ilmoitti vuosien varrella tukemien lasten lukumääräksi yksitoista. Yli kuudessakymmenessä prosentissa tapauksista tukilapsia oli ollut vain yhdestä perheestä, 17 prosentissa kahdesta perheestä, 9 prosentissa kolmesta perheestä ja 12 prosentissa neljässä tai sitä useammasta perheestä.

Tukiperheitä tarvitaan jatkuvasti lisää, ja Pelastakaa Lapset pyrkii käyttämään monipuolisesti erilaisia kanavia tiedon levittämiseksi toiminnasta ja uusien perheiden rekrytoimiseksi.

Tukiperheet antoivat hyviä vinkkejä siihen, miten toiminnan piiriin saataisiin uusia perheitä. Monessa vastauksessa ehdotettiin, että toiminnasta kannattaa kertoa ihmisten kautta:

- x Ehkä pitäisi tuoda kasvoja esiin. Ihän tavallisia suomalaisia ihmisiä, jotka toimivat tukiperheenä ja antaa heidän kertoa ajastaan. Että muut näkevät, ettei se ole niin vaikeaa eikä aikaavievää, ja antaa paljon.

- x Yleinen kuvitelma on, että toiminta vaatii joltain erityistä tukiperheeltä. Jotenkin pitäisi saada läpi viesti, että lähes kuka tahansa voi ryhtyä tukiperheeksi.

Tukiperheitä saatuja arvokkaita ideoita tullaan hyödyntämään järjestön viestinnässä sekä tukiperheiden koulutuksessa ja valmennuksessa.

”Lasten kanssa oleminen on hauskaa ja antaa iloa elämään”

Tukiperheet tekevät työtään vapaaehtoisina, oman perhe-elämän ja ansiotyön lomassa. Kysyttäessä, mikä motivoi tukiperheitä toimintaan, nousee vahvimmin esiin halu auttaa ja tarjota tukea vaikeassa elämäntilanteessa olevalle lapselle ja hänen perheelleen:

- x Halu auttaa, kun pystymme tekemään sen.
- x Rakkaus lapsia kohtaan
- x Halu auttaa lapsia ja heidän perheitään, jotta suuremmilta ongelmilta välttyttäisiin.

Tukiperheet haluavat tuottaa lapsille iloisia kokemuksia, hyvää mieltä ja lämpimiä muistoja turvallisista viikonloppuvierailuista. Paras palkinto on ”tukilasten ilo ja onnellisuus, halaukset” ja ”se, kun lapsi lähtee onnellisena kotiin ja tulee taas yhtä innolla seuraavalla kertaa”. Ymmärrys toiminnan merkityksestä ja tarpeesta voi syntyä myös omakohtaisesti koetun vaikean elämäntilanteen kautta:

- x Toimintaan motivoi oman lapsen sairastuminen ja sen huomaaminen, miten tiukkaa elämä voi olla kun on vastoinikäymisiä.
- x Oma kokemus pienten lasten hoitamisen ja yksinäisyyden raskaudesta, ja siitä miten tärkeää on saada myös omaa aikaa.

Tukiperhetoimintaan mukaan lähteneitä perheitä yhdistää lasten seurassa viihtyminen ja halu puuhailla yhdessä kaikenlaista:

- x Tykkään touhuta lasten kanssa, ja lähipiirin lapset kasvoivat jo teineiksi. On ihanaa seurata lasten kasvua ja kehitystä.

Lasten läsnäolo tuo hyvää mieltä, väriä ja vaihtelua paitsi lapsen, myös tukiperheen elämään:

- x Lasten kanssa oleminen on hauskaa ja antaa iloa elämään. Auttaminen tuntuu mukavalta!
- x Erilainen viikonloppu kun on vieraat lapset hoidossa
- x Meillä ei ole omia lapsia, joten on kivaa leikkiä perhettä kerran kuukaudessa :)

*Tukilapsi totesi
”Olen niin onnekas, että mulla on sut.”*

Tukisuhteen jatkuessa ja kehittyessä motivaatio toimintaan alkaa kummuta myös lapseen syntyvästä kiintymyksestä sekä mahdollisesti lapsen vanhempaan tai vanhempiin muodostuvasta ihmissuhteesta:

- x Toimintaamme motivoi vahva kiintyminen tukilapseemme. Olemme kulkeneet yhdessä tätä matkaa ja olemme edustaneet lapselle pysyvyyttä. Se, että hän kaikkein vaikeimmisakin vaiheissa halusi tulla meille ja kävimme katsomassa häntä milloin missäkin on lujittanut suhdettamme. Jatkaisimme ”tukiperheenä” ilman virallista suhdettakin.
- x Alkujaan [toimintaan motivoi] ajatus siitä, että on aikaa tarjota ja toisaalta voi itse saada samalla mukavaa yhteistoimintaa. Ajansaatossa lapsen kanssa luotu suhde ja yhteistyösuhde vanhempien kanssa motivoi jatkamaan tukiperheenä.

Tukiperheille on erittäin merkityksellistä huomata tukiviikonloppujen todella olevan tärkeitä lapsen ja hänen perheensä elämässä. Perheitä motivoi myös konkreettisten muutosten huomaaminen esimerkiksi lapsen käyttäytymisessä ja olemuksessa:

- x Se, että tässä näet annetun tuen tuloksen - se voi välillä olla niinkin yksinkertainen asia kuin hymy lapsen suulla :)
- x Koska olemme lapsesta saaneet ajan mittaan huomata edistymistä ja kun näkee lapsen kotiutuvan tukiperheeseen on toiminta ollut saumatonta ja lapsen elämä rytmittyy tukiperheen rytmiin ja rajoihin mikä ei ehkä kotona aina suju. Lapsien kantamat huolet kodista ja vanhemmista helpottuu ja lapset tuntuu levollisemmilta ja luottavaisemmilta vanhempiaan tai vanhempaansa kohtaan.
- x Ehdottomasti se, kun näkee millainen ero lasten vanhemman olotilassa on tapahtunut perjantain ja sunnuntain välillä! Kiitokset ja jo hymykin, jonka vanhemmalta saa viikonloppun päätteeksi on korvaamaton apu jaksamisessa!
- x Jos ollut joku ongelmatilanne ja siitä on selvitty kunnialla, antaa se vain lisää voimia jatkaa. Silloin tuntee itsensä tarpeelliseksi.
- x Pystyy olemaan todella avuksi. Rahan lahjoittamisesta ei tule samaa kokemusta ja varmuutta tuen perille menosta.
- x Ajatus siitä, että joku päivä se lapsi muistaa, että joku välitti, veti rajoja, näytti maailman kauneutta.

Myös tukiperheet saavat toiminnan kautta elämäänsä uusia ihmissuhteita ja ystäviä tuettavista lapsista, perheistä ja muista tukiperheistä:

- x Oman lapsemme yksinäisyys, saimme ”lainalapsista” mukavan ystävän lapsellemme.
- x Omien lasten ilo tärkeistä ystävistä, joita tukilapsista on tullut.
- x Täydennyskoulutukset ja seminaarit ovat todella mielenkiintoisia ja antavat lisäkipinää työhön. Yhteenkuuluvuuden tunne toisten tukiperheiden kanssa esim. koulutuksissa ja leirillä.

Lapset rikastuttavat tukiperheiden elämää monella tapaa, ja iloisen yhdessäolon myötä auttamisesta tulee mukavaa ja palkitsevaa:

- x Mielestäni pitäisi enemmän painottaa sitäkin puolta mitä tukiperhe saa toiminnasta. Joskus tuntuu, että kuin autettavat ovat isosti kiitollisuudenvelassa, mutta ilman heitä emme saisi olla apuna ja saada niitä hienoja kokemuksia.

Pelastakaa Lapset toteuttaa tukiperhetoimintaa siten, että tukiperheet toimivat vapaaehtoisina lasten ja perheiden tukijoina. Vapaaehtoisuuden ajatellaan olevan vahva voima onnistuneiden tukisuhteiden toteutumisessa, koska toiminnassa korostuu vastavuoroisuus: perhe ja lapset saavat tukea, ja tätä kautta tukiperheet saavat vapaaehtoistoiminnalleen merkityksen.

Tukiperhetoimintaa toteutetaan Suomessa paikoin myös osana lastensuojelun lyhytaikaista perhehoitoa, jolloin tukiperheet ovat toimeksiantosuhteessa kuntaan ja saavat toiminnastaan palkkion. Kyselyyn vastanneet tukiperheet näkevät yleisesti vapaaehtoistyön hyvänä tapana toteuttaa toimintaa. Riittävästä kulukorvauksesta on kuitenkin tärkeää huolehtia.

- x Mielestäni on hyvä, että on tarjolla myös vapaaehtoisuuteen perustuvaa tukiperhetoimintaa. Mielestäni sillä on tärkeä rooli ammatillisen lomatoiminnan rinnalla. (...) Joskus tällainen järjestely voi olla myös helpompaa biologisille vanhemmille. Avun hakemisen kynnyks on ehkä matalampi.
- x Oh, täysin oikea. Tukiperheenä toimimisen intressit tulee lähteä jostain muusta kuin rahantarpeesta.
- x Kyllä on, mutta toiminnasta ei saisi aiheutua kuluja vapaaehtoisille.

”Lapsi tulee meille harjoittelemaan ’sääntöjä”

Tukiperheiden käsitys siitä, mitkä seikat vaikuttavat lapsen tukiperhetarpeeseen, syntyvät keskusteluissa lapsen, hänen vanhempiensa sekä sosiaalityöntekijöiden kanssa. Samoin kuin lasten vanhemmat, myös tukiperheet arvioivat lasten tukiperhetarpeeseen vaikuttavan eniten yksinhuoltajuuden, vanhemman tai vanhempien väsymyksen sekä perheen heikon sosiaalisen tukiverkoston. Tukiperheet nostavat kuitenkin perheiden sosiaaliset pulmat (päihteet, pari-suhdeongelmat) esiin useammin kuin lasten perheet. Valmiiden vastauskategorioiden ulkopuolelta (”jokin muu syy”) tukiperheet mainitsevat ”tavallisen parisuhteen” ja ”normaalin perhe-elämän” mallin tarpeen, väkivallan kotona, lapsen vaikean sairauden, vanhemman mielenterveyspulmat, toisen vanhemman vankeuden sekä maahanmuuttajataustaisen vanhemman tukiverkoston puutteen.

Kysyttäessä toiminnassa koetuista haasteista moni tukiperhe nostaa esiin huolen lapsen ja hänen perheensä elämäntilanteesta sekä huoltajan tai huoltajien jaksamisesta:

- x Toinen tukiperheenä hoitamistamme lapsista tarvitsisi paljon voimakkaampaa tukea (=huostaanotto) vanhempien kyvyttömyyden ja perheen elämäntavan organisoidun mattoisuuden takia.
- x Äiti on yksinhuoltaja ja isä ei pidä yhteyttä lapseen. Äidin jaksaminen on huolestuttavaa, koska lapsi on välillä todella haasteellinen, kiukut voimakkaita...

Olin kaupassa pienen tukityttären kanssa ja vieras täti puhututti tytärtä. "Olet lähtenyt äidin kanssa ostoksille". Siihen pien tyttö vastasi: "Ei se oo äiti vaan se on varaäiti." Siis näin avointa toimintaa voi parhaimmillaan olla.

Istuimme yhdessä tukilapsen kanssa kylpyalajussa ja pohdimme siellä, miten vesi syrjäytyy ja noste toimii. Kiva miettiä käytännön fysiikkaa pojan kanssa, jota ei koulu kiinnosta vähääkään.

Vanhemmat kertovat lasten erityistarpeisuuden tuovan viikonloppuvierailuihin omat haasteensa:

- ✗ Lapsi oli erittäin vilkas, vaativa, tiesi olevansa erityislapsi, normaalit perusasiat vaativat selityksen/ohjeen esim. hampaiden-, kasvojen-, käsienpesu, suihkussa käynti, pukeutuminen, omista tavaroista huolehtiminen, ruokailu.
- ✗ Lapsen yliviikkaus on ollut omille lapsillemme vaikea ymmärtää ja tulla sen kanssa toimeen. Yliviikkaus vie paljon aikuisten huomiota ja tekee omat lapsemme jännittyneiksi.

Myös perheiden elämäntapojen, aikataulujen, sääntöjen ja rutiinien erilaisuus voi näyttäytyä ristiriitoina:

- ✗ Pääpiirteissään kasvatusnäkemykset ovat samankaltaisia. Ongelma mm. nukkumaanmenoajat, TV:n katselu, tietokoneella olo, kännykällä tekstailu, ulkoilu ja omasta hygieniasta ja puhtaudesta huolehtiminen. Kotona nämä ongelmia ja vailla huomiota, tukiperheessä näihin asioihin paneudutaan.
- ✗ Säännöt, ohjeet ja lapsesta välittäminen ovat meillä erilaiset kuin lasten omilla perheissä - toisaalta yksi tukiperheen tehtäväkin on antaa erilaista mallia.
- ✗ Rajojen asettaminen on hankalaa myös lapselle - jos kotona ei rajoja ole ja meille tullessa rajat yhtäkkiä ovat taas olemassa. Tämä asettaa haasteita yhteiselölle :-)
- ✗ Lapsi ja hänen vanhempansa kokevat, että lapsi tulee meille harjoittelemaan "sääntöjä" kuten vessassakäyntejä, arjen rutiineja, ruokailutapoja, ulkoilua. Omassa kodissa näiden suhteen on ajansaatossa menty myös hyvin hitaasti eteenpäin, mikä välistä turhauttaa itseä.

Tukiperheet kertovat haasteista selvityn johdonmukaisella ja jämäkällä kasvatusotteella sekä lasten vanhempien kanssa keskustelemalla:

- ✗ Ruokailutavoissa on jonkin verran eroa, ja tämä on aiheuttanutkin suurimmat haasteet. Pääosin kuitenkin kaikki on mennyt sujuvasti ja lapsen äidin kanssa kommunikointi on helppoa.
- ✗ Meillä ei ole ollut ongelmia lasten tai heidän vanhempiensa kanssa, koska olemme pitäneet kiinni omista tavoistamme ja säännöistämme ja ne ovat samat kuin omille lapsillemmekin.
- ✗ Tukiperhetoiminnan paras anti ehkä onkin ollut että vanhemmat ovat huomanneet, että kyllähän lapsi tekee niin meilläkin, ja ehkä joi-tain asioita on siirtynyt myös kotiinkin.
- ✗ Meillä tulee usein keskusteltua, että mitä kotona saa tehdä ja ei, mutta olemme ottaneet oman linjan ja sen mukaan meillä eletään. Lapset ovat uskoneet asian ja tottelevat, vaikka valitusta tulee silloin tällöin.

"Ongelmatilanteita varten on hyvä valmistautua koulutuksessa"

Pelastakaa Lapset lähtee siitä, että tukiperheet tarvitsevat tehtävänsä laadukasta ennakkovalmennusta ja lisäkoulutusta. Kaikki toimintaan mukaan haluavat perheet käyvät läpi tukiperhevalmennuksen, ja kaikille tarjotaan täydennyskoulutusta tämän jälkeen.

Kysyttäessä tukiperheitä, millaista tukea he ovat saaneet toimintaansa, mainitsee suurin osa suoran kontaktin Pelastakaa Lapsiin: järjestön sosiaalityöntekijä on tuttu kumppani, jonka kanssa ollaan yhteydessä puhelimitse ja kotikäyntien yhteydessä. Tukiperheet osallistuvat ahkerasti myös järjestön tarjoamiin virkistystilaisuuksiin, kuten tapahtumapäiviin ja retkiin.

Koulutus- ja tapahtumatarjonta vaihtelee paikkakunnittain. Tukiperheet valikoivat saatavilla olevasta koulutustarjonnasta itselleen hyödyllisiä tilaisuuksia – kaikkeen toimintaan ei ole mahdollisuutta osallistua, vaikka halua ja tarvetta olisikin.

Tukiperhevalmennukseen ja täydennyskoulutukseen ollaan pääosin tyytyväisiä ja niiden koetaan antavan tukiperhetoiminnan arjessa tarvittavia valmiuksia:

- ✗ On ollut riittävä, tällaisellekin, jolla ei ole omia lapsia.
- ✗ Erityisen hyviä olivat jo toimivien perheiden kokemukset.

- ✗ Hyviä valmiuksia antaa. Tukiperhevalmennus oli erittäin selkeää ja talonpoikaisjärjellä tajuttavaa. Mielenkiintoista oli keskustelut muiden tukiperheiksi ryhtyvien kanssa.
- ✗ Kun aloitimme, omat lapsemme olivat vielä pieniä eikä meillä ollut kokemusta esiteineistä tai teineistä - koulutuksessa tuli vastaan asioita joita täytyi pysähtyä miettimään ja tuli puhuttua puolison kanssa sellaisistakin asioista ja saatua selville toisen suhtautuminen asioihin joita ei ollut vielä tapahtunut. Todella tärkeää.

Toisaalta monipuolisenkaan valmennuksen ei ajatella kattavan kaikkia mahdollisia tilanteita, joita voi tulla vastaan:

- ✗ Valmennus oli aika monipuolinen ja käytiin erilaisia tilanteita läpi. Tietysti paljon on sellaisia tilanteita, mihin ei voi suoraan valmistautua valmennuksen kautta.
- ✗ Riittävä paketti. Käytännössä asiat alkavat sujumaan toiminnan kautta.

Vaikka Pelastakaa Lasten tarjoamaan valmennukseen ja järjestöstä saatuun tukeen ollaan pääosin tyytyväisiä, pitävät perheet erittäin tärkeänä sitä, että pulmatilanteissa Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä on nopeasti saatavilla. Yhteydenottoja toivotaan nykyistä enemmän ja useammin. Myös sinänsä toimivissa ja ongelmattomissa tukiperhesuhteissa elävät arvostavat säännöllistä kuulumisten kyselyä.

- ✗ Tärkeintä on, että voi soittaa jos on epätoivoinen jostain.
- ✗ Soitto silloin tällöin voisi olla mukava, tai vaikka palautetta raportin ja lasten käyntien jälkeen.
- ✗ Väliillä juuri sosiaalityöntekijän kokemus auttaisi käytännön ongelmissa - joskus tulee mietittyä että ratkooko asioita oikein "pelkällä maalaisjärjellä".
- ✗ Työnohjausta.
- ✗ Ehkä jonkinlaista rakennetta tarkastusneuvotteluihin tai palautetta; koppia huolenilmauksista. Neuvotteluissa on hyvä että on lapsi paikalla ja osallisena kertomaan millaista on ollut ja mitä haluaa, mutta toisaalta joskus olisi hyvä puhua myös pelkästään aikuisen kesken asioista.

Tukiperheenä toimimisen myötä perheille on syntynyt monenlaisia käsityksiä siitä, millaisia elementtejä valmennukseen ja lisäkoulutukseen olisi hyvä liittää nykyistä enemmän.

Esimerkiksi vaikeiden tilanteiden ja tunteiden kohtaamista toivotaan harjoiteltava etukäteen:

- ✗ Tunteiden purkamista, ja tunteiden kohtaamista, vaikeiden tilanteiden kohtaamista ja vaikeista asioista puhumista pitäisi harjoitella ihan konkreettisesti ja enemmän. Samoin pitäisi miettiä yhdessä mikä on tukiperheen tonttia ja missä menevät rajat - mikä kuuluu meille, ja mistä ei tarvitse huolta kantaa (vaikka huolta olisi).
- ✗ Tukiperheenä toimimisen myötä on tullut täydennyskoulutushaaveita. Olisi tärkeää saada koulutusta esim. kuinka vastata lasten kysymyksiin, jotka liittyvät avioeroon tai kuolemaan.

Tukiperheet toivovat lisää tilaisuuksia vertaistuen saamiseen ja kokemusten jakamiseen.

- ✗ Voisi olla enemmän täydennyskoulutusta tai esim. tapaamisia sen ryhmän kesken joka oli samassa valmennuksessa, jotta voisi vaihtaa kuulumisia ja jakaa kokemuksia.

Myös tukiperheen lasten voisi olla tarpeen työstää rooliaan jonkinlaisen koulutuksen keinoin:

- ✗ Tukilapset ja oma eivät tule toimeen, olisimme kaivannut konkreettisia neuvoja miten työstää lasten välejä paremmiksi.
- ✗ Tukiperhevalmennus oli hyvin rakennettu ja huolellisesti toteutettu. Kaipaisin siihen kuitenkin lisäeväitä tukiperheen omien lasten "valmentamiseksi" tulevaan.

Neljä tukiperhettä toivoisi saavansa enemmän taustatietoa perheeseen saapuvista lapsista:

- ✗ Omassa perheessämme käyvän lapsen kohdalla olisin toivonut, että hänen vaikeuksistaan olisi kerrottu meille jo heti alussa. Meni vuosi ennen kuin saimme tietää, että hänellä on ongelmia sosiaalisessa kanssakäymisessä ja on sen takia päiväkodissa erityisryhmässä. Tämän asian tietämättömyys aiheutti meille turhaa huolta ja jopa pari vaaratilannetta. Asia tuli ilmi vasta vuoden jälkeen palaverissa, jossa oli mukana ihminen päiväkodista.

Tukiperheiden toiveet ja ehdotukset pyritään ottamaan huomioon koulutusta ja valmennusta kehitettäessä.

Mieleen painuneita kokemuksia ja mukavia sattumuksia tukiperhetoiminnasta

- ☺ Silloin voi kokea onnistuneensa, kun lapsi luottaa niin paljon, että kertoo mieltään painavan asian.
- ☺ Lapsi istuu ruokapöydässä viimeisenä päivänä ennen kotiin lähtöä: kunpa kotonakin äiti laittasi tavallista kotiruokaa.
- ☺ Istuimme yhdessä tukilapsen kanssa kylpyaljussa ja pohdimme siellä, miten vesi syrjäytyy ja noste toimii. Kiva miettiä käytännön fysiikkaa pojan kanssa, jota ei koulu kiinnosta vähääkään.
- ☺ Niitä on monta, mutta ekana tuli mieleen kun 2,5-vuotias eka kerran kaivautu syliin ja oikein huo-kaksi hyvästä olost.
- ☺ Nyt 18-vuotias poika, joka oli tukilapsenamme sekä meillä että miehen vanhemmilla vuosia sitten, on pitänyt edelleen yhteyttä ja esim. käynyt meillä ty-töystävänsä kanssa.
- ☺ Lapset eivät olleet koskaan käyneet sienimetsäl-lä, joten päätimme mennä suppilovahveroita ke-räämään. Kummallakin oli oma pieni kori mukana. Voi niitä riemunkiljahduksia, kun löytyi ensiksi yk-si sieni ja sitten toinen ja kolmas. Pikkukorit olivat kohta kummallakin täynnä ja he esittelivät ylpeinä saalistaan. Onnistumisen riemu oli molemmilla mel-koinen.
- ☺ Lapsi tulee kotiini ja menee sohvalle pitkäkseen ja sanoo: onpa kivaa olla taas täällä. Se kantaa pit-kään ja pitkälle.
- ☺ Tärkeintä on se, että kun tukiperhelapset tulevat, koko elämämme on rauhallisempaa ja keskitymme tavalliseen yhdessäoloon. Ja että tukiperhelapsil-la menee niin kivasti kuopuksemme kanssa, joka on iältään lähinnä heitä, että hän odottaa viikkoja etukäteen, koska tukiperhelapset tulevat.
- ☺ Lapsi oli ensimmäistä kertaa jäämässä meille päi-väksi aivan yksin. Tilanne oli jännittävä meidän molempien kannalta (...). Istuimme eteisessä ja it-kuhan siinä lapselta ensin pääsi kun jännitys alkoi purkaantumaan. Silloin meidän koiramme meni lap-sen viereen ja laski päänsä lapsen polvelle katsoen samalla lohduttavasti silmiin ja heiluttaen häntään-sä. Koira pysyi tässä lapsen silittelävänä niin kauan kun lapsi alkoi rauhoittua.
- ☺ Tukilapsi totesi "Olen niin onnekas, että mulla on sut."
- ☺ Joulun aika on jännää. Viime jouluna tonttu oli tuonut erikoisen kirjeen ulko-oven taakse. Siinä oli ohje mennä etsimään navetalta yllätystä. Tas-kulampun valossa menimme navettaan ja etsinnän jälkeen löysimme navetanvinttiin vieviltä portailta paketin. Voi sitä iloa! Paketista tuli sisätossut. Oli-vathan tontut nähneet liukastelut puulattialla! Ne tossut ovat ikimuistoiset ja ne etsitään aina ensim-mäisenä jalkaan, kun tullaan tukiperheeseen. Lapsi on sanonut "tontut tiesi, että minä tarvitsen näin hyvät tossut!"
- ☺ Aivan ensimmäinen tukipoika, joka oli meillä käynyt muutamia kertoja, tokaisi eräänä lauantaiamuna kun mieheni kuori muusiperunoita: "voiko miehet-kin tehdä ruokaa?"
- ☺ Mielestäni on hellyttävää, kun tukilapseni haluaa minun edelleen lukevan hänelle iltasadun, olen ai-na lukenut iltasadun hänelle nyt yli kolmen vuoden ajan. Lapsi on nyt jo yli 10-vuotias ja osaa hyvin it-sekin lukea, mutta luemme silti yhdessä yleensä ai-na samoja suosikkikirjoja.
- ☺ Sellainen hetki jäi mieleen, kun nuori joka oli mel-kein vuoden tukiperhekäyntien ajan istunut aina takapenkillä autossa (vaikka etupenkkiin olisi ollut mahdollisuus), istuikin etupenkille ja vaihtoi muu-taman hajamielisen, mutta sisällöltään syvällisen lauseen kanssani ennen kuin uppoutui kuuntele-maan musiikkia kännykästään.
- ☺ Meidän tukityttö sanoi kerran minulle että olet ihana vaikka et annakaan periksi minulle. Se läm-mitti sydäntäni.
- ☺ Nuorempi pojista sanoi viime palaverissa, että hä-nellä ei ole montaa aikuista kehen hän luottaa ja me kaksi kuulumme niihin. Voiko sen kauniimmin sanoa tukiperheelle ja teemme kaikkemme, että olemme sen arvoisia.
- ☺ Mukava metsäretki, jossa tukilapset innokkaina tutkivat sieniä ja napsivat mustikoita suuhun! Kun nuorempi lapsista poti tänä syksynä äiti-ikäväää, hän kysyi minulta, että: "Kuule, mitä me sille ikäväasi-alle tehdään?" Niin rehellinen ja luottavainen ky-symys, johon sitten mietittiin, mitkä asiat tuovat helpotusta - ja löytyihän niitä.
- ☺ Lapsi kertoo pomppien ja silmät loistaen päivän kestäneen ensimmäisen tukiperhekäynnin jälkeen hakemaan tulleele vanhemmalle: "Saan tulla tänne yökyllään!"
- ☺ Olin kaupassa pienen tukityttären kanssa ja vieras täti puhututti tyttärtä. "Olet lähtenyt äidin kanssa ostoksille". Siihen pien tyttö vastasi: "Ei se oo äiti vaan se on varaäiti." Siis näin avointa toiminta voi parhaimmillaan olla.
- ☺ Lapsi 4 vuotta sanoi kerran että "sä et ole niin kuin hoitotäti vaan enemmän niin kuin mun tyttö-kaveri " minä olen siis 50 vuotta...

Olen niin onnekas, että mulla on sut -raportti kuvaa tukiperheissä käyvien lasten, heidän vanhempiensa sekä tukiperheiden kokemuksia tukiperhetoiminnasta: sen merkitystä, iloja, onnistumisia ja haasteita. Tukiperhetoiminta on ammatillisesti tuettua, tukiperheiden vapaaehtoisuuteen perustuvaa tukea lapsiperheille silloin, kun perheen omat voimavarat ovat heikentyneet tai läheisverkosto kaipaa vahvistusta. Kuten raportin nimikin kertoo, on tukiperhetoiminnan vahvuus ja perusta juuri toimivissa ja merkityksellisissä ihmissuhteissa. Lapset saavat toiminnan kautta turvallisia uusia ihmis-suhteita, vanhemmat rinnalleen kasvatuskumppanin tai tärkeän hengähdystauon arkeen. Vapaaehtoisena toimivat tukiperheet saavat iloa lasten kanssa puuhailusta sekä tunteen siitä, että voivat olla aidosti tukemassa lapsiperheitä.

Pyyntö vastaamisesta raportin pohjana olevaan kyselyyn lähetettiin kaikille vuonna 2012 toiminnassaan mukana olleille 600:lle tukiperheessä käyvän lapsen vanhemmalle ja lapselle sekä noin 580:lle tukiperheelle. Kyselyyn vastasi 49 lasta, 53 vanhempaa sekä 112 tukiperhettä. Kiitämme kaikkia lapsia ja perheitä arvokkaasta ja tärkeästä palautteesta, jota saimme työstämme!

Lisätietoa toiminnastamme www.pelastakaalapset.fi

Keskustoimisto
Koskelantie 38
00610 Helsinki
puh. 010 843 5000

**Etelä-Suomen
aluetoimisto**
Koskelantie 38
00610 Helsinki
puh. 010 843 5000

**Länsi-Suomen
aluetoimisto**
Hämeenkatu 14 C 23
33100 Tampere
puh. 010 843 5140

**Pohjois-Suomen
aluetoimisto**
Isokatu 47
90100 Oulu
puh. 010 843 5120

**Keski-Suomen
aluetoimisto**
Väinökatu 11 A
40100 Jyväskylä
puh. 010 843 5160

Turun toimipiste
Perhetalo Heideken
Sepänkatu 3
20700 Turku
puh. 010 843 5236

**Itä-Suomen
aluetoimisto**
Suvantokatu 2, 2. krs.
80100 Joensuu
puh. 010 843 5180

